

tüntetett fel, — határozottabban lehet már állítani, hogy az középtertiar-kori, s miként Erdély északi és keleti Kárpátvonulata felsőbb homokkő-üledékei is, legnagyobb valószínűséggel alsó, legfeljebb közép oligocénkori.

Remélni lehet, hogy e nevezetes kövület előfordulási helyén és környékén foganatosítandó kutatások még többet is fognak napfényre juttatni; azért az érdeklődőknek nagyon is figyelmökbe ajánlhatom a Gyulafehérvártól kezdve délnek vonuló kárpáti homokkő-képződmény rétegeinek behatóbb vizsgálatát, a melyre mindeddig — sajnos — nagyon kevés gond lett fordítva.

Kolozsvár, 1888. novemb. 23-án.

Dr. Koch A.

7. Negyedik pótlék Erdély ősemelősei és ősemlői eszközök leleteinek kimutatásához. 1886. óta, a mikor erre vonatkozólag a harmadik pótlékot ugyanitt (1886. évf. 21. l.) közzétettem, ismét néhány érdekes adatnak és tárgynak birtokába jutottam, melyeket ezennel följegyzek.

I. Újabb ősemelői leletek.

1887-ben főtiszt. Kovács Ferencz marosvásárhelyi apátplébánosnál láttam több ősemelői-maradványt, melyről Téglás Gábor múlt évi jelentésében (Értes. 333. l.) nem emlékezett meg.

1. Vaja (Maros-Torda m.): *Elephas prim.* zápfog töredéke.
2. Hódos (Maros-Torda m.): *Elephas prim.* 2 db ép zápfoga.
3. Kőhalom vidéke (N.-Küküllő m.): *Eleph. prim.* ép zápfoga.

Ugyancsak M.-Vásárhelyt a Teleki-könyvtárban látható:

4. A Nyarád folyó mellékéről egy *Eleph. prim.* lábszárcsont.

Az Erdélyi Muzeumba jutottak a következő leletek:

5. A Vargyas vizéből (Udvarhely m.) a *Cervus elaphus fossilis* agancstöve a homlokcsont töredékével.

6. Szucság és Andrászáza p. közt (Kolozs m.), a forráskút melletti árok ó-alluviális törmelékűs sárga agyagjából: *Capra ovis* L. alsó állkapocs töred. graphitdús durva cserepek kíséretében.

7. Köpecz (Háromszék m.) Az itteni pannoniai emeletű lignitből az idén Gregus János bányaigazgató ur szíveségéből kaptam:

a) *Cervus capreolus* L. *fossilis* alsó állkapcsának töredékét. Ennek egy elég jól megtartott alsó állkapcsát már 1880-ban ismerttettem

(Ertesítő 77. l.), mely a sepsi-szt.-györgyi, székely nemz. muzeum birtokában van.

b) Nagy szemfog-töredékek, melyek valami nagy ragadozó emlőstől, valószínűleg macskaféléttől, származnak.

8. Harangláb (Kis-Küküllő m.) A *Rhinoc. tichorrh.* egy igen jól megtartott felső álkapocsbeli zápfoga. Pataki László úr ajándéka.

9. Kolozsvár, a Kövespad utczai kavicsbánya diluviális sárga porondos párkányvályogban, a felülettől k. b. 1 m. mélységben, a múlt évi tavasszal sikerült az *Arctomys Bobac*, Schreb fajnak, melynek első példányát az Ertesítő u. ezen évi folyamának 14 lapján ismerttettem, második példányát is megtalálni. Ebből azonban a fejnek csak töredékes darabjai kerültek elé, t. i. a felső és az alsó álkapocs töredékei egyes fogakkal; a mely töredékekből is azonban biztosan fölismerhető volt ugyanezen állatfajhoz való tartozásuk. Úgy látszik tehát, hogy a Bobac-marmotta a negyedkor végén s a jelenkor elején az erdélyi medenczében s különösen a Szamos mentén meglehetősen gyakori lehetett.

II. Ujabb kőeszköz-leletek.

1. Szék (Szolnok-Doboka m.) Nemes F. tisz. úr ajándékából az erdélyi muzeum innen egész kis gyűjtemény birtokába jutott. A legtöbb kőeszköz a Szénaúj vagy Csipkeszeg nevű határrészből való, hol azokat durva cserepek kíséretében a feltalajból kimossa a víz vagy kiszántják. Ezen gyűjtemény darabjai a következők:

a) Baltatöredék kékesszürke, pyrittel behintett, átalakult kárpáti márgából, a minőt csak O.-Láposbánya vidékéről ismerek. Hossza 9 cm., szélessége 3 cm., vastagsága 3·5 cm., a nyélluk átmérője 18 mm.

b) Nagy, vaskos baltának a fele, sötétzöld, aprószemű dioritból, mely a felületen zöldesbarna kéreggé mállott már. Méretei: 5 cm. hosszú, 9 cm. széles, 7 cm. vastag; a nyélluk átmérője 2·5 cm.

c) Vésőbalta (celt) töredék, 10 cm. hosszú, 6 cm. széles és 3 cm. vastag, aprószemű amphibolgneiszből. A celt éle töredezett, egyik oldala lapos, a másik hengeres.

d) Ép balta, mind a két végén hosszéllal, 9 cm. hosszú, 5 cm. széles, 5 cm. vastag, 2·5 cm. átmérőjű nyéllukkal. Anyaga belsejében kékesszürke, mállott felületén piszkos barnássárga, pyrit-szemcsékkel telehintett, kárpáti mészmárga, minőt O.-Láposbánya vidékéről ismerek. A Hosszúpatakában kimosva találtatott.

e) Vésőbalta (celt) sötétzöld, aprószemű amphibolgneiszből, mely felületén piszkosbarnává mállott. Méretei: 12 cm. hosszú, 5·5 cm. széles és 4 cm. vastag. Az alak egészen a e) alatt leírté.

f) Baltatöredék középporphiros amphibolandesitből, a minő a Czibles tömzsben fordul elő. A töredék a balta közepét a nyélyluk nyomával — mutatja. Méretei: 5·5 cm. szélsr, 4·5 cm. vastag, míg a hosszából csak 3—4 cm. van meg.

g) Kőmag (nucleus) a lepattintások világos nyomaival, piszkos-szürke menilites neogén homokkőből, mely kőzet Szolnok-Doboka megyében a dacittuffa kíséretében igen el van terjedve.

2. Kolos-Monostor, a durvamész kőbánya fedőjét képező sárga diluviális agyagban, tetejéhez közel találtatott: nagy kőbaltának fele, élesre lecsiszolt éllel, a nyélylukban kettétörve. Hossza a lyuktól az élig 9·5 cm., az él hossza 4·5 cm., vastagsága a lyuknál 4 cm., szélessége 6 cm. Anyaga barnásfekete tömör tömegkőzet, mely a kiskapusi augitan-desithez föltűnően hasonlít. Nagy János úr ajándéka.

3. Túr-Koppándi hasadék közepe tája, a balparti sziklás oldalon sok cseréptöredékekkel és csontszilánkokkal együtt a múlt tavasszal találtatott: egy nagy kőkalapács fele, sötétzöld tömör, chloritos amphibolitből, a minő a kisbányai havasokban elég van. Méretei: hossza 8 cm., szél. 6 cm., vastagságának fele 3 és 2 cm. Dr. Koch Ferencz ajándéka.

4. Alsó-Jára (Torda-Aranyos m.) Kőbalta sötétszürke kovásodott krétamárgából, telehintve finom pyritszemcsével, a mely kőzet Kisbányán fordul elő. A balta lapos foka szét van roncsolva, hosszéle szintén töredezett, de egyébként elég ép. Hossza 11 cm., szél. 5·5 cm., vastags. 4 cm., nyélyuka 2 cm. széles.

Kolosvár, 1889. jan. 10.

Dr. Koch Antal.